

також необхідно зазначити, що на противагу відкритості судові засідання може відбуватися у закритій формі в окремих виняткових випадках. Даний принцип підвищує авторитет судової влади та покликаний сприяти розвитку принципу гласності кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.
3. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 15. – Ст. 128.
4. Городовенко В.В. Принцип гласності та відкритості у вітчизняному судочинстві: проблеми реалізації // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 9. – С. 38-43.

Ключові слова: відкритість, судові засідання, кримінальне провадження, гласність, принцип.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Шилін Д. В.

Овчар Алла Сергіївна

студентка 4-го курсу Інститут кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ В УКРАЇНІ

Питання правової природи заходів правового примусу досліджуються або в рамках кримінального права, або в рамках кримінального процесуального права України. Слід зазначити, що часто такі дослідження між собою не узгоджені. Це свідчить про відсутність сьогодні в кримінальному і кримінальному процесуальному праві єдиної доктрини розуміння заходів правового примусу і їх системи. Тому в науці кримінального права представлені численні і в той же час суперечливі концепції розуміння даних заходів.

Слід зазначити, що, на відміну від загальної (повної) конфіскації, спеціальна конфіскація передбачається кримінальним законодавством більшості країн світу. Так, в кримінальному праві Австрії, Англії, Боснії і Герцеговини, Німеччини, Парагваю, США, Швейцарії та ряду

інших країн різняться два види цього заходу: конфіскація майна (матеріальної вигоди, отриманої в результаті злочину) і конфіскація (вилучення) засобів і знарядь скоєння злочину.

До недавнього часу в більшості країн Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД) спеціальна конфіскація визнавалася інститутом не кримінального, а кримінального процесуального права. Однак протягом кількох останніх років ситуація змінилася: норми, присвячені спеціальній конфіскації, з'явилися в кримінальних кодексах більшості цих країн.

В цілому законодавство країн СНД рухається шляхом заміни конфіскації як виду покарання конфіскацією як іншою мірою кримінально-правового характеру (заходом безпеки і т. д.), яка застосовується тільки щодо майна, отриманого злочинним шляхом, доходів від цього майна і майна, яке використовується як засіб (знаряддя) вчинення злочину. І лише в кримінальному законодавстві України, Білорусі, Казахстану продовжують існувати положення, присвячені як звичайній конфіскації (як виду покарання), так і спеціальній конфіскації (як іншій мірі кримінально-правового характеру) [1, с. 290].

Законодавче закріплення норм, присвячених спеціальній конфіскації, в нормах кримінального законодавства України є результатом ратифікації Україною ряду міжнародних конвенцій, в яких конфіскація майна розглядається як засіб протидії найбільш суспільно небезпечним злочинам – наркоторгівлі, корупції, організованої злочинності і т. д. В ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952 (ратифікована ВР України 17.07.1997) закріплений принцип мирного володіння власністю, який передбачає, що позбавлення майна має бути обумовлено цілим рядом умов, а також визнано, що держави-учасниці мають право, серед іншого, контролювати використання власності відповідно до інтересів суспільства, приймаючи такі закони, які вони вважають необхідними для реалізації цієї мети [8]. Зазначене положення свідчить про те, що конфіскація встановлюється з метою здійснення контролю за використанням майна, а не для реалізації кари, яка виражається в позбавленні особи такого майна (тобто в правообмеженнях), як це передбачено в ч. 2 ст. 50 КК України. В цьому випадку слід виходити з того, що мова йде не про конфіскацію як додатковий вид кримінального покарання, а про спеціальну конфіскацію, при якій вилучається майно, отримане в результаті вчиненого злочину або такого, яке мало безпосередній зв'язок зі злочином, тобто вилучається майно, яким особа володіє не на законних підставах.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо виконання рекомендацій, що містяться в шостій доповіді Європейської комісії про виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, щодо удосконалення процедури

арешту майна і інституту спеціальної конфіскації» від 18.02.2016 № 1019-УП (далі — Закон України від 18.02.2016) спеціальна конфіскація вперше закріплена в Загальній частині КК України і виключена з санкцій норм Особливої частини КК України. Той факт, що вказаний захід передбачений в рамках розділу XIV Загальної частини, який так само був змінений, але Законом України від 18.04.2013, і називається «Інші заходи кримінально-правового характеру», свідчить про те, що законодавець поступово розширює кількість кримінально правових заходів впливу, хоча при цьому він не змінив зміст ч. 2 ст. 1 КК України, в якій передбачено, що для реалізації завдань КК України визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання призначаються особам, які їх вчинили. З іншого боку, в системі покарань — ст. 51 КК України — продовжує своє існування такий вид додаткового кримінального покарання, як конфіскація майна, що, на нашу думку, порушує принцип системності побудови заходів кримінально-правового впливу [9, с. 136].

Таким чином, визначення правової природи такої міри правового примусу, як спеціальна конфіскація, повністю залежить від того, з якою метою законодавець закріпив такий захід в чинному законодавстві України. Якщо основна мета таких змін законодавства — покарати злочинця, то немає необхідності в існуванні спеціальної конфіскації ні в КК України, ні в КПК України. Такий додатковий вид покарання, як загальна конфіскація, в повному обсязі справляється з поставленою метою. Якщо метою закріплення спеціальної конфіскації є попередження злочинів або попередження порушень прав громадян в майбутньому, то ця мета, на нашу думку, може розглядатися як додаткова, а не основна, оскільки всі заходи правового примусу переслідують якісь свої основні цілі, а попередження злочинів завжди виступає лише додатковою метою по відношенню до основної.

Список використаних джерел

1. Михайлов В.И. Институт конфискации имущества в международном праве и некоторые тенденции его развития в законодательстве государств СНГ / В.И. Михайлов II Питання боротьби зі злочинністю / ред. кол. Ю.В. Баулін та ін. — Вип. 15. — Х. : Кроссруд, 2008. — С. 274-290.
2. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_096.
3. Міжнародна Конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 09.12.1999 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_518.
4. Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_cl6.

5. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_948.
6. Протокол № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_535
7. Павлова Т.О. Види конфіскації за чинним Кримінальним кодексом України / Т.О. Павлова // Правова держава. – 2016. – № 23. – С. 135-140.

Ключові слова: спеціальна конфіскація, заходи примусу, інші заходи кримінально-правового характеру.

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент Степаненко О. С.*

**Слухай Лілія Юрївна,
Чиж Людмила Андріївна**

студентки 4-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНШОЇ ОСОБИ, ПРАВА ЧИ ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ ЯКОЇ ОБМЕЖУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

16 листопада 2017 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження та інших осіб правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування» № 2213-VIII [2]. Однією з новел стало введення нового учасника кримінального провадження, такого як, інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування.

До запровадження змін в кримінальних провадженнях проводилися слідчі (розшукові) дії відносно майна осіб, статус яких не закріплювався на законодавчому рівні, і відповідно не був визначений обсяг їх прав. Тому такі особи не мали реальної можливості оскаржити рішення органів досудового розслідування. В абз. 4 п. 2 пояснювальної записки до проекту вищевказаного закону зазначається, що особа, по відношенню до якої (в тому числі її майна) здійснюються процесуальні дії, та яка не є стороною кримінального провадження, має право заявляти клопотання про здійснення кримінального провадження у розумні строки та оскаржувати, зокрема, порушення таких строків [3].

КПК України доповнений п. 16¹ у ч. 1 ст. 3, де вказується, що інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового